

Reflexió de Cap d'Any

Manifest saurí

O l'art de descobrir pous d'aigua viva

N. 279. Desembre del 2025. Suplement del Quadern CJ n. 244
Cristianisme i Justícia. Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona
93 317 23 38 • info@fespinal.com • www.cristianismeijusticia.net

Hi ha persones, els saurins, que són capaces de localitzar aqüífers i pous d'aigua subterrània. Ho fan valent-se del seu cos i d'eines rudimentàries com forquetes de fusta, pèndols o varetes que, quan es mouen d'una manera determinada, indiquen on hi ha aigua, a quina profunditat i si és molta o poca. Els escèptics la consideren una activitat pseudocientífica, però això no impedeix que se segueixi practicant. Nosaltres no entrarem a debatre la cièntificitat de la pràctica; simplement, ens la prendrem com a metàfora per llegir els nostres temps.

«Un riu de misèria...»

Acabem un any, el 2025, i ens és difícil valorar si ha estat millor o pitjor que els anteriors. Probablement, si prescindim

de pensar gaire, el primer que diríem és que ha estat pitjor, perquè aquesta és la sensació predominant. A més, hi ha indicis objectius per estar preocupats i el 2025 no ha fet sinó afegir elements a una tendència que no sabem cap a on ens condueix. Els consensos al voltant de qüestions bàsiques per a la supervivència de la humanitat, que ja eren fràgils de partida, sembla que s'han trencat; els pocs avenços en matèria de reducció d'emissions per frenar el canvi climàtic són objecte de revisió per un creixent negacionisme que la darrera COP30 del Brasil no ha pogut contrarestar; els tractats vigents en relació a l'ús de determinades armes o la reducció d'arsenals han passat a considerar-se obsolets davant la creixent exigència d'incrementar la despesa militar. Alhora, consensos al voltant de les condemnes als genocidis són

també posats en dubte o matisats, mentre milers i milers de persones moren a Gaza, el Sudan, Nigèria, Mali... davant la total passivitat de la comunitat internacional. Organismes que fa uns anys representaven l'aposta per una governança mundial i multilateral avui són sotmesos a descrèdit; de fet, la democràcia mateixa és qüestionada i no en són pocs els qui, en diversos llocs del món, abracen opcions autoritàries. Consensos sobre drets fonamentals, com el dret al refugi, ja no són celebrats sinó subordinats a polítiques obertament racistes i xenòfobes... I podríem seguir amb un llarg etcètera. Segurament, el desplegament de les polítiques del segon mandat de Trump és el símptoma més evident d'un malestar profund que d'una manera transversal inclou tot el món i, en especial, la nostra societat europea i occidental.

Amb tot, però, és important reconèixer que la lectura que fem dels anys que passen té també una dimensió personal: potser enguany hem perdut un ésser estimat, o hem experimentat canvis importants en la salut, o ens ha nascut un net o una neta, un fill o una filla; n'hi deu haver que han començat una carrera, d'altres l'han acabat; algú ha canviat de feina, i algú altre l'ha perdut. Aquesta perspectiva personal és la que, de fet, ens arrela a la realitat. Cada vida és important i cada vida compta i, això, de vegades sembla que ho oblidem a favor d'un estat d'ànim col·lectiu interessadament induït.

Agrupant ambdues perspectives, fa uns anys el papa Francesc alertava en una homilia d'un «riu de misèria alimentat pel pecat i en crescuda», al qual oposava «un oceà de misericòrdia que inunda el nostre món». De vegades, però, aquest oceà no el veiem enlloc –ni tan sols l'intuïm en forma de mar ni de llac

petit–, i és per això que necessitem els saurins.

On podem buscar?

Aquí només oferirem algunes pistes que ens van indicant per on caminar, proveïts amb forquetes, varetes o pèndols mentre ens mantenim en moviment, mai resignats a un futur escrit per aquells que ens repeteixen sense descans que «no hi ha alternativa». Per alguns seran pistes fràgils i poc convincents, però per al sauri i el seu pèndol el més lleuger moviment pot mostrar un immens corrent d'aigua viva.

La veta de la tradició

Mirar el passat quan hauríem de parlar de present i de futur pot sonar a escapisme, i aquesta és una temptació ben real. Però aquí convidem a explorar la veta de la tradició perquè hi podem trobar elements que ens ajudin no només a relativitzar els problemes del present, sinó a trobar paraules, pensaments, testimonis... que, pel que tenen de fonamentals per a l'ànima humana, ens segueixen inspirant. Si observem, lluny de nostàlgies i amb capacitat crítica, la tradició, hi trobarem paraules que segueixen ressonant amb força: paraules sobre la idolatria, sobre la manera de tractar el germà, sobre la bondat i la maldat, sobre la humilitat i la supèrbia... Així ho va intuir el nostre enyorat José I. González Faus, quan va decidir recollir a *Vicaris de Crist: els pobres* una part de la tradició de l'Església que ens parlava del culte al déu diner i de les desigualtats i les injustícies que aquest culte provocava. En els sermons

de sant Joan Crisòstom, per exemple, hi podem trobar fonts que continuen brollant perquè ens connecten amb els mals profunds de l'ànima humana i amb una necessitat inesgotable de compromís contra la idolatria i a favor del bé.

També aquests mesos, des de Cristianisme i Justícia, hem volgut «celebrar les nostres arrels» tot recordant els cinquanta anys del Decret quart de la Congregació General XXXII de la Companyia de Jesús. Aquest decret promulgava que el servei de la fe té com a exigència absoluta la promoció de la justícia, una obvietat si mirem el món des de l'Evangeli però que demanava ser recordada i actualitzada.

Els saurins, doncs, tenen en la veta de la tradició un espai on fer treballar el pèndol.

El pou de la celebració

Hi ha un altre camp extensíssim per on convé que els saurins es passegin: el de la festa i la celebració. Les celebracions van marcant el pas de la vida personal i comunitària, donen qualitat al temps que vivim i trenquen la linealitat alienadora que vol homogeneïtzar la vida. Les celebracions rememoren i fan festa, i ens permeten descobrir dimensions personals i comunitàries —com la gratuïtat, l'alegria, el compromís compartit o el sentit de viure—, que trenquen la lògica del consum o de l'oci com a negoci. Avui en dia, cap celebració escapa al risc de ser assimilada pel mercat, però viscudes lliurement sempre són portadores d'un pou d'aigua viva que cal enfondir.

Vinculat amb la tradició mencionada, l'Església té un tresor a oferir a través de les seves celebracions i, en concret, a tra-

vés de l'Eucaristia. A l'Eucaristia, hi trobem tot el que constitueix el viure cristià: el perdó, la reconciliació, l'escolta de la Paraula, la comunió, la pau... Ens cal rescatar-la de la interpretació unilateral que ho lliga tot a un ritual i a la Llei i tornar-la al context en què es va constituir: la trobada de Jesús amb els seus, a qui va estimar fins al final. En l'Eucaristia explorem sempre imperfectament el límit d'amor i de donació de què l'ésser humà és capaç, i ho fem tot repetint el gest d'Algú que va fer abans aquest camí i el va seguir fins a la creu.

La font de l'art i la cultura

El nostre estimat Jorge Picó, actor i director de teatre, ens deia fa uns anys a *Democràcia cultural* (Quadern CJ n. 233) que «hi ha una commoció davant el que és bell que es pot viure com a anunci d'un món millor. Si bé és veritat que existeix un art actual caracteritzat per la seva utilitat tranquil·litzadora, el que ens interessa és la funció transformadora que l'art pot tenir». L'art no ha escapat de l'utilitarisme ni de les dinàmiques del mercat i el consum, però darrerament es percep un intent de recuperar la «commoció davant la bellesa» a través d'experiències artístiques de recerca espiritual. Pot ser una moda més o una estratègia de màrqueting, però veiem com en totes les arts (música, literatura, cinema, teatre, etc.) es va produint un cert esgotament del model d'entreteniment i una experimentació que lliga amb aspectes fonamentals del sentit, la mort, el límit, l'infinit...

Aquestes manifestacions no es poden menysprear ni desatendre. Potser són clams d'un esperit que no vol ser reduït a

pura psicologia, i que vol obrir finestres a un vent que bufa per canviar-ho tot. El saurí sensible posa la forqueta de fusta sobre cada una d'aquestes manifestacions amb l'esperança de trobar-hi aigües clares i inspiradores per als pelegrins de sentit.

Els corrents subterranis de la vida quotidiana

Però si hi ha un lloc on el saurí té més camp a recórrer és la vida mateixa. Els corrents espontanis o organitzats de solidaritat sorgeixen arreu: persones que dediquen temps a cuidar els altres; persones que s'agrupen en organitzacions i moviments per la defensa de drets bàsics (treball digne, habitatge, sanitat universal, educació); persones que en cuiden d'altres a peu de llit o empenyent cadires de rodes, o acompanyant fills i nets a l'escola cada matí. Persones que fan bé la seva feina, amb vocació i amabilitat, i que no tindran cap més recompensa que la satisfacció de fer el que cal fer; persones que acullen a casa seva, persones generoses que, amb les seves aportacions, fan possible que altres ho facin...

Tot sovint són corrents subterranis que no mereixen l'atenció dels mitjans ni les piulades o vídeos dels *influencers*, però no podem negar que hi són. I com que tot això hi és, el pèndol del saurí comença a donar voltes i més voltes mostrant els corrents d'aigua abundant

i, de cop, tota aquesta aigua emergeix, i es manifesta, i esclata, i es veu i omple pous i fa brollar fonts i crea llacs. Perquè aquesta aigua de la vida quotidiana amara tota una realitat invisible que cal fer cada vegada més visible.

Conclusió

Direu amb raó que enguany el Paper de Cap d'Any, aquest manifest saurí, ens ha sortit massa poètic, i que és mala època per la poesia. Al nostre blog, als quaderns, als cursos i en tot allò que fem i diem no només intentem no negar la realitat, sinó que volem «fer-nos-en càrrec» acollint les víctimes que aquest món genera. Però aquesta vegada volíem fer palesa la necessitat de descobrir i fer visibles els corrents ocults i tot i això reals d'aigua viva, perquè hi ha un interès malintencionat i pervers a voler amagar-los: saben que matant l'esperança ens maten l'ànima i ens fan més porucs i desconfiats, unes bèsties especialment egoistes i perilloses.

Sant Joan de la Creu, un místic saurí, ens marca el camí: «Aquesta viva fuente que deseo / en este pan de vida yo la veo / aunque es de noche». Que en aquest any que comença sapiguem, amb l'ajuda de bons saurins, trobar la Font que ens permet viure vides sadolles de sentit.

Cristianisme i Justícia